

JOHN STUART MILL – L'UTILITARISME

Capítol II Què és l'utilitarisme?

1. El credo que posa com a fonament de la moral la Utilitat o el principi de la Major felicitat possible, sosté que tota acció és bona en proporció a la seva tendència a promoure la felicitat, i dolenta en proporció a la seva tendència a produir el contrari de la felicitat. Per felicitat s'entén plaer i absència de dolor; per infelicitat dolor i privació de plaer. Per tenir una visió clara de l'estàndard moral establert per la teoria, s'haurien de dir moltes coses més; en particular, què s'inclou en les idees de dolor i plaer, i en quina mesura es pot deixar això com una qüestió oberta. Però aquestes explicacions suplementàries no afecten la teoria de la vida en què es basa aquesta teoria de la moralitat -a saber que el plaer i l'absència de dolor són les úniques coses desitjables com a fins; i que totes les coses desitjables (que són tan nombroses en un projecte utilitarista com ho són en qualsevol altre) són desitjables o bé pel plaer inherent a elles mateixes, o bé com a mitjans que promouen el plaer i l'evitació del dolor.

Ara bé, una teoria de la vida com aquesta provoca una aversió inveterada en molts esperits, i certament en alguns dels més estimables pels seus sentiments i aspiracions. Suposar que la vida no té (diuen) altres fins més elevats que el plaer -ni cap objecte de desig ni projecte millor ni més noble- ho consideren del tot mesquí i degradant, com una doctrina digna només de porcs, amb els quals es va comparar despectivament els seguidors d'Epicur ja en la mateixa antiguitat.

Quines característiques defineixen el principi utilitarista?

Si em pregunten què vull donar a entendre per diferència de qualitat en els plaers, o què fa un plaer més valuós que un altre, merament com a plaer, sense ser més gran en quantitat, només puc donar una resposta. Si de dos plaers n'hi ha un que decididament tothom prefereix, o almenys tots els qui els han experimentat, i això sense tenir en compte cap sentiment d'obligació moral a preferir-lo, aquest plaer és el més desitjable. Si un dels dos, per aquells que hi estan ben familiaritzats, es posa per damunt de l'altre fins a l'extrem de preferir-lo tot i saber que anirà seguit d'una major quantitat de desplaer, i malgrat tot no el canvia per l'altre, encara que en pogués gaudir fins als límits naturals, aleshores estem justificats a atribuir al gaudiment elegit una qualitat superior; fins al punt que aquesta supera la quantitat reduint-la, per comparació, a ben poca cosa.

Doncs bé, és un fet del tot inqüestionable que aquells qui estan igualment familiaritzats amb tots dos plaers, i són igualment capaços d'apreciar-los, donen una prioritat molt més elevada a la forma de vida en què s'exerciten les facultats superiors.

És millor ser una persona insatisfeta que no un gorrí satisfet; millor ser Sòcrates insatisfet que no un ximple satisfet. I si el ximple o el gorrí opinen de forma diferent, és perquè només coneixen el seu propi costat de la qüestió. L'altra part, en aquesta comparació, coneix les dues parts.

Entenc doncs que no hi ha apel·lació possible a aquest veredictes dels únics jutges competents. En la pregunta sobre quin dels dos plaers val més la pena sentir, o quina de les dues modalitats d'existència és més gratificant als sentits, deixant de banda els seus atributs morals i les seves conseqüències, s'ha d'admetre com a definitiu el judici qualificat dels qui tenen coneixement de tots dos, o, si no coincideixen, el de la majoria d'aquests. I no cal vacil·lar a acceptar aquest judici respecte de la qualitat dels plaers, ja que no hi ha cap altre tribunal on adreçar-se, fins i tot en les qüestions de quantitat. Quin mitjà hi ha per determinar, d'entre dos dolors quin és el més agut, o de dues sensacions plaents quina és més intensa, llevat del sufragi universal d'aquells que estan familiaritzats amb tots dos?

**Quina diferència entre plaers fa Mill? En què consisteixen?
Qui són els jutges competents?**

CAPÍTOL III

3. La felicitat que els utilitaristes han adoptat com a criteri de la moralitat de la conducta no és la felicitat personal de l'agent, sinó el de tots els interessats. Així, entre la seva pròpia felicitat i la dels altres, l'utilitarisme exigeix de l'individu que sigui tan rigorosament imparcial com un espectador desinteressat i ben intencionat. En la regla d'or de Jesús de Natzaret, nosaltres llegim tot l'esperit de la moral de la utilitat. Per allò que nosaltres voldríem que ens fessin, estimar el nostre pròxim com a nosaltres mateixos: vet aquí allò que constitueix la perfecció ideal de la moral utilitarista.

És pot ser utilitarista i altruïsta?

4. L'única prova que es pot donar que un objecte és visible és que la gent realment el vegi. L'única prova que es pot oferir que un so és audible és que la gent el senti: i així pel que fa a les altres fonts de l'experiència. De manera semblant, entenc que l'única evidència que es pot aportar de que quelcom és desitjable és que la gent realment ho desitja. Si el fi que la doctrina utilitarista es proposa no fos reconegut com un fi, en teoria i a la pràctica, res no podrà convèncer cap persona que és un fi. No es pot donar cap altra prova que la felicitat general és desitjable, llevat del fet que tota persona desitja la pròpia felicitat en la mesura que creu que la pot assolir. Doncs bé, com que això és un fet, no solament tenim la prova que demanàvem, sinó tot allò que es pot exigir, és a dir, que la felicitat és un bé: que la felicitat de cada persona és un bé per aquesta persona, i que la felicitat general, doncs, és un bé per a la suma de totes les persones. Amb això la Felicitat adquireix un títol legítim a ser un dels fins de la conducta, i consegüentment un dels criteris de la moralitat.

Quina és la prova de la qual parla Mill en el text?

5. L'únic que desitgem en realitat és la felicitat. Qualsevol altra cosa que desitgem no com a mitjà per a algun fi més enllà d'ella mateixa (i en últim terme per a la felicitat), la desitgem com a part de la felicitat, i no la desitjarem per ella mateixa fins que no hagi esdevingut part d'aquesta. Aquells que desitgen la virtut per raó d'ella mateixa, o bé la desitgen perquè la consciència de posseir-la és un plaer, o bé perquè la consciència de trobar-se'n privat és un dolor, o per les dues raons ensems; ja que veritablement el plaer i el dolor rarament existeixen per separat, sinó que gairebé sempre es troben units, i la mateixa persona sent plaer segons el grau de virtut que assoleix, i dolor per no haver-ne assolit més. Si allò no li proporciona plaer ni això dolor, no estimaria ni desitjaria la virtut, o només la desitjaria pels beneficis que pogués produir-li a ell o a les persones per qui es preocupa.

Ara ja tenim, doncs, resposta a la pregunta sobre la mena de prova que es pot oferir del principi d'utilitat. Si l'opinió que acabo d'exposar és psicològicament certa – si la naturalesa humana es troba constituïda de tal manera que no desitja res que no sigui una part de la felicitat o un mitjà d'ella –, no es pot presentar cap altra prova, ni en demanarem cap altra llevat del fet que aquestes coses són les úniques coses desitjables. Si és així, la felicitat humana és l'únic fi de l'acció humana. I el seu foment és el criteri pel qual hem de jutjar la conducta humana; d'això se segueix necessàriament que aquest ha de ser el criteri de la moralitat, ja que la part s'inclou en el tot.

En el text apareixen quatre característiques del concepte de felicitat. Enumereu-les i després expliqueu què vol dir en el text felicitat.

Quines relacions hi ha, segons Mill, entre desig, plaer, utilitat, felicitat i virtut? ¿Hi ha prioritats dels uns sobre els altres (els uns condicionen els altres)? Com? Per què? ¿Es pot estimar, segons Mill, la virtut en si mateixa? Per què?

Esteu d'acord amb l'argumentació que fa l'autor en el primer paràgraf a favor del principi d'utilitat com a criteri bàsic de la moral?

